

Жарко В. Обрадовић¹
Универзитет у Београду, Факултет безбедности
Београд (Србија)

327(510:497.11)
339(510:497.11)
Прејледни научни рад
Примљен 20/12/2021
Прихваћен 25/12/2021
doi: [10.5937/socpreg55-35480](https://doi.org/10.5937/socpreg55-35480)

МЕКА МОЋ КИНЕ И БАЛКАН -пример Србије-

Сажетак: Снажан економски развој Народне Републике Кине у последњим деценијама, уз јачање војне моћи и изражени политички утицај учинили су Кину поред САД и Руске Федерације великом силом у међународним односима. Оно што Кину чини посебном у глобалном поретку јесте њена све већа мека моћ која је профилише као пожељног партнера за сарадњу. Кина је економски и политички „присутна” у свим деловима света, а у последњој деценији више него икад пре и на Балкану. Односи Кине са државама на Балкану су у успону и све садржајнији, а најразвијенији су са Србијом. Рад ће истражити елементе „меке моћи” Кине и на који начин Кина користи ту моћ у сарадњи са балканским државама, као и разлоге који су издвојили Србију у сарадњи са Кином, у односу на остале балканске државе. Биће учињен покушај и да се одговори на питање бенефита држава Балкана у сарадњи са Кином, зашто САД и ЕУ имају негативан став према сарадњи Кине са балканским државама, и да ли је такав однос мотивисан само економским разлозима или постоје и други, геополитички интереси.

Кључне речи: мека моћ држава, Кина, балканске државе, Србија, међудржавна сарадња

Увод

Питање моћи држава, различитих облика моћи, ресурса меке моћи као и поретка великих сила, у односу на врсте моћи које поседују, предмет је интересовања научне јавности али и стратегије развоја држава. Народна Република Кина је одувек била велика држава, по величини територије и броју становника, али се њен утицај у међународним односима примарно испољавао у њеном „природном окружењу”, простору Азије. Оснивање нове Кине, Народне Републике Кине, је отворило нову страницу на само развоја Кине, него и њеног позиционирања као велике силе у светским размерама. Отварање Кине према свету, започето крајем седамдесетих

¹ zarko.obradovic@fb.bg.ac.rs

година прошлог века, означило је почетак великог, убрзаног развоја НР Кине, али и јачање односа са економијама западних земаља и позиције Кине на глобалном плану.

У последњој деценији Кина је у оквиру међународне сарадње покренула више развојних пројеката на нивоу једног или више региона, или чак између континената, најпре у Европи а затим и на глобалном плану. Године 2012. на Самиту у Пољској, означен је почетак реализације Пројекта сарадње Кине са земљама Централне и Источне Европе, који је укључио и државе са простора Балкана (Процес „16+1”). Следеће године, 2013, Кина је започела реализацију Иницијативе Појас и пут, великог развојног пројекта, повезивања простора, држава и народа на поморским и територијалним правцима „старог пута свиле” између Кине (Азије), Африке и Европе, чиме је Процес сарадње „16+1” постао саставни део „Појаса и пута”. Резултати постигнути у реализацији ових развојних пројеката позиционирали су НР Кину као лидера глобалног развоја и зачајно унапредили ресурсе меке моћи Кине.

Сарадња НР Кине са државама Балкана је кроз Процес сарадње „16+1” добила нову, институционалну, димензију. Заједнички су реализовани бројни пројекти у области инфраструктуре, енергетике и др. како унутар самих балканских држава тако и између две или више држава на Балкану. Међу свим балканским државама, НР Кина има односе највишег нивоа са Републиком Србијом, ниво „свеобухватног стратешког партнерства”.

Сарадња Кине са балканским државама а посебно са Србијом, није наишла на одобравање Европске уније и САД. Иако је та сарадња примарно економског карактера, западне земље у Кини виде стратешког противника на Балкану кога треба онемогућити, без обзира на користи које од сарадње са Кином имају балканске државе.

Мека моћ држава и Кина

Питање меке моћи држава је добило на значају у новом међународном окружењу, у мултиполарном свету. Границе војне моћи држава лимитиране су могућношћу уништења земљине кугле. Економски развој, са друге стране, зависи од природних ресурса којих је све мање и начина решавања различитих безбедоносних и других проблема са којима се суочава међународна заједница. Мека моћ држава је зато постала важан елемент места и улоге државе у међународним односима. Народна Република Кина је стекла статус велике силе и партнера пожељног за сарадњу, захваљујући способности да своје ресурсе стави у функцију глобалног развоја. Тиме је Кина успела да умногоме промени, у позитивном смислу, перцепцију о значају ресурса меке моћи које поседују државе, у овом случају Кина, за њен укупан положај у међународној заједници.

За познатог америчког научника Џозефа Наја (Joseph Nye) моћ државе је „способност остваривања жељених исхода и уколико је потребно, промене понашања других да би се то остварило”. (Nye, 2004, str. 23–24). Моћ може бити тврда (војна и економска) и мека моћ. Најједноставније објашњење меке моћи по Нају, јесте „приволети друге да раде оно што желите” (Nye, 2004, str. 29). Шире објашњење се даје у контексту супротности са тврдом моћи државе. Док се војна и економска моћ, као примери тврде моћи, могу користити „за навођење других” да промене свој став, ...

мека моћ почива на способности утврђивања политичког дневног реда на начин који обликује преференције других (Nye, 2004, стр. 29). Извори меке моћи неке државе пак почивају на три ресурса: „њеној култури (тамо где је привлачна за друге), њеним политичким вредностима (када их се придржава код куће и у иностранству) и у њеним спољашњим политикама (кад их други виде као легитимне и као носиоце моралног ауторитета)” (Nye, 2012, стр. 111). Овим изворима Нај додаје и економске ресурсе државе који могу бити елемент меке моћи државе, као и тврде. (Nye, 2012, стр. 112).²

У објашњењу својих теоријских поставки о мекој и тврдој моћи држава у међународним односима, односно капацитетима меке моћи које поседују поједине државе или региони Нај истиче да Сједињене Америчке Државе поседују највише ресурса меке моћи, а затим Европа и Јапан (Nye, 2004, стр. 88). У табели водећих држава света и њихових ресурса моћи, Сједињене Америчке Државе су одређене као водећа држава у XXI веку, а њени ресурси моћи су „технолошко вођство, војна и економска моћ, мека моћ, средиште транснационалних комуникација” (Nye, 2004, стр. 34).³ Кину (као и Индију), Нај сматра за државу која је азијски гигант (а не светски, глобални) и за коју постоје знаци експанзије ресурса меке моћи. Ограничења меке моћи Кине на глобалном плану Нај види у ауторитарном карактеру политичког система, малој привлачности званичне комунистичке идеологије, значајним заостатком у економском развоју у односу на САД, окрњеном репутацијом у међународним односима због проблема са Тајваном и др. (Nye, 2004, стр. 89). Због свих ових и других ограничења Нај сматра да је мала вероватноћа да Кина може постати озбиљан конкурент Сједињеним Америчким Државама на глобалном плану, али да може да угрози САД у источној Азији. (Nye, 2012, стр. 142).⁴

² На нивоу међународне политике, ресурси који производе меку моћ државе по Нају „произилазе делом из вредности које држава изражава у својој култури, у примерима које поставља својим интерним праксама и политикама, као и начином на који управља својим односима са другима”. (Nye, 2012, стр. 8).

³ Водеће државе света у периоду од XVI до XXI века биле су: у XVI веку Шпанија, XVII веку Холандија, XVIII веку Француска, XIX веку Британија, XX веку Сједињене Америчке Државе. За XXI век као водећу државу Нај „види” Сједињене Америчке Државе (Nye, 2004, стр. 34)

⁴ Сличне ставове о мекој моћи Кине дели и Ванфа Занг, амерички научник кинеског порекла који је анализирао значај меке моћи за развој Кине и њен положај у међународној заједници. До краја деведесетих година мека моћ Кине била у функцији унутрашњег развоја и имала за циљ да „обезбеди стабилно окружење за свој развој”, да би после тога „прешла” на међународни ниво са циљем да „подигне међународни имиџ Кине”, њеним представљањем као „мирољубивог кооперативног и поузданог партнера у свету” (Zhang, 2007, стр. 113–115). У ресурсе меке моћи Кине који јачају њену позицију у међународној заједници убрајају се: дуга историја и традиција (кинеска цивилизација једна од најстаријих у свету и постоји више од 5.000 година), културни утицај на суседне земље (суседне и друге државе у подручју југоисточне Азије), економски успех као модел развоја за друге земље (пре свега за земље трећег света), кинеска дијаспора у региону и њихов економски утицај, предности повезивања субкултура и јача економија. Међутим, постоје и баријере за јачање меке моћи Кине као што су: политички систем (чији су елементи противречни светском тренду демократизације и либералних вредности), неуспех међународног комунистичког

Питање меке моћи државе је било предмет интересовања и у самој Кини и то на највишем, државном нивоу. Бивши председник НР Кине Ху Ђинтао је на 17. Конгресу Комунистичке партије Кине одржаном 2007. године, указао на потребу јачања меке моћи кинеске државе, и у том контексту нагласио значај културе као важног ресурса меке моћи. (Simić i Živojinović, 2013, str. 13; Нye, 2012, str. 115). Са промоцијом „Појаса и пута” 2013. године председник Си Ђинпинг је дао нову димензију економске сарадње Кине на међународном плану, као елемента меке моћи државе. Овако велики и значајан пројекат било је могуће реализовати само уз способност Кине да се укључи у међународне економске токове тј. економску глобализацију. Позицију Кине и позитивне ефекте укључења у глобализацију председник Си је објаснио на светском економском форуму у Давосу, јануара 2017. године, и на 19. конгресу КП Кине октобра месеца исте године.⁵

Раст укупне моћи НР Кине почетком XXI века, а посебно у последњој деценији „пратило” је и повећање ресурса меке моћи кинеске државе и то у готово свим областима. Кинески писци Гао Сингђен и Мо Јен добили су Нобелове награде за књижевност 2000. и 2012. године, а научница Ту Јоујоу је била прва држављанка НР Кине која је 2015. добила Нобелову награду за медицину. Кина је успешно организовала летње олимпијске игре у Пекингу 2008. године, Кинески спортисти су на последњим олимпијским играма у Токију били други са 88 освојених медаља, после САД које су освојиле 113 медаља. Да је Кина постала светска спортска сила, али и веома успешан организатор потврђује и одлука Олимпијског комитета да се следеће зимске олимпијске игре одрже у Пекингу фебруара 2022. године.⁶ Кинески језик је не само званични језик

покрета, проблем Тајвана, историјски терет извоза комунизма, сукоб интереса са суседним државама и страх западних земаља од успона Кине. (Zhang, 2007, str. 120–123). Будућност Кине и њен положај у међународној заједници ће зависити од начина како ће користити своје ресурсе меке моћи, јер без тога „земља никада неће вратити своје историјско место и уздићи се до статуса велике силе у наше време”. (Zhang, 2007, str. 115)

⁵ У свом обраћању у Давосу, Си је нагласио да Кина треба да се „прилагоди економској глобализацији и усмерава је да амортизује њен негативан утицај” и постара се да „њене добробити дођу до свих земаља и народа”. Он сматра да Кина треба да делује „проактивно” и да процесом економске глобализације управља „на одговарајући начин како би се остварио његов позитиван развој (пошто глобализација има и негативне последице – примедбе Ж. О.) и уравниотежио његов ток”. (Jinping, 2019, str. 71). Крајем године, октобра месеца, на 19 конгресу КП Кине председник Си је најавио намеру Кине да постане глобални лидер до средине XXI века у погледу националне снаге и међународног утицаја. (Jinping 2017, str. 25). Председник Си је истовремено позвао све земље света да заједнички раде на изградњи „заједнице заједничке будућности” и на тај начин без сумње најавио даље јачање ресурса меке моћи Кине на међународном плану.

⁶ Сједињене Америчке државе су 16. децембра 2021. године објавиле одлуку да ће „дипломатски бојкотовати” предстојеће Олимпијске игре у Пекингу од 4. до 22. фебруара у Пекингу, због „геноцида” у Синђангу и других кршења људских права. Њима су се придружиле и Канада, Велика Британија и Аустралија. Циљ ове одлуке и бојкота појединих западних земаља је јасна, а то је покушај да се умањи у међународној јавности позитиван утисак о НР Кини као домаћину овог великог спортског скупа. (Oglasila se i Kina o bojkotu pojedinih država Zimskih olimpijskih igara: „Režirali i izveli farsu”, 2021)

у Уједињеним нацијама већ се и учи широм света, чему доприноси и велики број института „Конфуције“ који су основани у великом броју држава. Кинески студенти су присутни у водећим факултетима широм света, а велики број страних студената студира у Кини. Томе доприноси и податак да се Кинески универзитети налазе високо на престижним листама рангирања високошколских институција. Водеће телевизијске и радио станице (CCTV, Xinhua, China Radio International, China Daily) могу се видети и чути у огромном броју држава света. Кинеска кинематографија је такође све присутнија широм света. Кина се налази у врху земаља по броју туриста који посећују ову азијску, туристички, атрактивну земљу. Са друге стране, милиони кинеских грађана су поставили радо виђени гости у бројним туристичким дестинацијама широм света, поготову у Европи и САД. Према проценама из 2018. године (пре пандемије COVID-19) број кинеских туриста који је требало да путују у иностранство у наредних пет година био је 500 милиона путника. Саобраћајни простор Кине је испресецан мрежом аутопутева и железничких праваца којима саобраћају возови чија брзина достиже 350 km/h. Кина је постала симбол новог, иновативног и грандиозног у свету у областима архитектуре и грађевинарства. Кинеске компаније су међу водећима у свету. Године 2020, међу 200 највећих компанија у свету, из НР Кине је било четвртина од тог броја (50 компанија). У области телекомуникација, кинеске компаније мобилне телефоније Huawei и Xiaomi су 2021. године биле међу водећим брендovima у свету. У области аутомобилске индустрије Кина није више земља у којој се производе аутомобили западних ауто гиганата. Кинески модели аутомобила полако, али сигурно, освајају светско тржиште. Последњи такође јасан показатељ меке моћи Кине било је њена реакција на пандемију COVID-19. Иако је сам вирус настао у Кини (Вухану), а потом се проширио широм света, Кина је била прва земља која је COVID-19 ставила под контролу и „вратила живот“ у нормалне токове. Поред тога Кина је показала солидарност са великим бројем држава које су биле погођене овим опасним вирусом. Кина је тим земљама упутила велике количине медицинске опреме и лекова, а кинески лекари су директним посетама или путем видео конференција пренели своја искуства у борби против COVID-19 лекарима широм света. На крају када је Кина произвела вакцину против новог вируса (коју је признала Светска здравствена организација), вакцина је била доступна великом броју држава, које су на тај начин зауставиле ширење вируса и сачували многе животе (Fortune, 2020; Neimarević, 2013; Nye, 2012, стр. 88; Yiwei, 2018, стр. 47).

Значајан, можда и највећи ресурс меке моћи савремене Кине је промоција и реализација Иницијативе „Појас и пут“.⁷ Од настанка „Појаса и пута“ 2013. године,

⁷ Иницијатива „Појас и пут“, има за циљ повезивање простора, држава и народа. Главни циљеви повезивања су: политичка комуникација (кроз дијалог земље чланице треба да договоре стратегије и мере за економски развој); инфраструктурна повезаност (у области транспортне инфраструктуре, лучке инфраструктуре, енергетске инфраструктуре, прекогранични оптички каблови и круге магистралне комуникационе мреже), трговинске везе (уклањање трговинских и других препрека ради успостављања инвестиционе и трговинске сарадње), проток капитала (ради успостављања финансијске интеграције) и разумевање међу људима (како би се унапредила културна сарадња, као покретачка снага за сарадњу међу земљама дуж путева) (Yiwei, 2018, стр. 51–53). Сви ови „фактори повезивања“ представљају велики потенцијал ресурса меке моћи Кине у наредним годинама. „Појас и пут“

пројекат повезивања простора Кине (Азије), Африке и Европе поморским и територијалним правцима на трагу старог пута свиле, привлачи знатижељу и очекивања великог броја држава које у реализацији пројекта виде шансу за свој економски и друштвени развој. У почетку „Појас и пут” је обухватио 65 држава укључујући Кину. Територијално простор који је овај пројекат покривао износио је 51.491.201 км² површине, на којој је живело више од 4,4 милијарде људи. (Obradović, 2018, str. 189). Пројекат је у међувремену институционализован кроз одржавање два форума (2017. и 2019. године), а број држава заинтересованих за учешће у „Појасу и путу” се повећао. До краја јануара 2020. године, 138 држава и 30 међународних организација су потписале 200 докумената о сарадњи са Кином на реализацији „Појаса и пута” (Yongliang, 2021, str. 50). Председник Кине, Си Ђинпинг је 2017. године, најавио да се очекује да вредност овог пројекта буде преко хиљаду милијарди долара, при чему би отворио радна места за неколико милиона људи (Aregžina, 2021, str. 100). Реализацију „Појаса и пута” подржале су и бројне међународне организације, укључујући и Организација Уједињених Нација, али и Г-20, Азијско-пацифичка економска сарадња и Шангајска организација за сарадњу (Yongliang, 2021, str. 55).

Иако се ставови Наја о теорији меке моћи у случају Кине не могу у потпуности сматрати тачним, засигурно се може устврдити да најава теза око могућег претакања економске тврде моћи у значајан потенцијал меке моћи може сматрати потврђеним. Кина је развила своје ресурсе меке моћи у задњој деценији више него што се предвиђало да је то могуће, нарочито у области економије. Кина је постала синоним новог, иновативног, развојног и глобалног. „Појас и пут”, с обзиром да је за његову реализацију у различитим областима потребно више деценија, постаје „врх леденог брега” меке моћи Кине. „Појас и пут” промовише Кину као лидера глобалног света, али не само у области развоја, већ и бриге за будућност човечанства („заједнице заједничке будућности”). Економија „отвара врата” за сарадњу Кине са другим државама (које то желе) где ће сви бити „на добитку”, а култура ће допринети бољем разумевању Кине са осталим државама, јачању узајамног поверења, али и јачању толеранције и поштовању различитости цивилизација.

Кина и Балкан

Међудржавни односи НР Кине и држава Балкана су углавном били односи равноправних, без обзира на разлике које су постојале између ових држава у величини територија, броју становника или карактеру политичког система. У почетку сарадња је имала идеолошку димензију да би од задње деценије ХХ века основни принципи сарадње држава били добровољност и међусобна корист. НР Кина је била прва велика сила која је кроз Процес сарадње „16+1” понудила сарадњу балканским државама не постављајући никакве услове.⁸ То је било директно супротно понашању других

показује суштину односа Кине према свету: „она почиње са економијом а завршава са културом”, као значајним ресурсом меке моћи (Yiwei, 2018, str. 147).

⁸ Чланице Процеса сарадње Кине са земљама Централне и Источне Европе су од оснивања у Пољској (Варшави) 2012. године, поред НР Кине, биле и: Естонија, Летонија, Литванија, Пољска, Чешка, Словачка, Мађарска, Словенија, Хрватска, Босна и Херцеговина, Црна Гора,

великих сила на Балкану у последња два века јер су оне пре свега водиле рачуна о својим интересима а не о потребама балканских држава. Како је Процес сарадње „16+1” са почетком реализације Иницијативе „Појас и пут” постао његов саставни део, државе Балкана су тиме аутоматски укључене у реализацију овог глобалног развојног пројекта.

Односи Кине и балканских земаља се временски могу поделити на три фазе.

Прва, која датира од завршетка Другог светског рата и оснивања НР Кине (1949. године) до краја осамдесетих и почетка деведесетих година XX века и у којој је идеолошки критеријум био основ за квалитет међудржавних односа између Кине и балканских државама.⁹

Друга фаза обухвата период до 2012. године. Број држава на Балкану се повећао са шест на једанаест. Са изузетком Грчке и Турске у свим осталим земљама су се десиле политичке промене, али то није била препрека за сарадњу са Кином која је скоро са свим државама Балкана била врло интензивна из разлога потреба међународне афирмације и промоције своје државности.¹⁰

Трећа фаза почиње од 2012. године, са укључивањем балканских држава у Процес сарадње Кине са земљама Централне и Источне Европе (Процес 16+1), и од тада сарадња са Кином добија институционални оквир.¹¹ У државама Балкана су одржана

Србија, Бугарска, Румунија, Македонија и Албанија. На 8. Самиту у Хрватској (Дубровнику) у пуноправно чланство Процеса сарадње примљена је и Грчка тако да је број чланица повећан на „17+1”. Маја 2021. године Литванија је донела одлуку да напусти Процес сарадње, тако да он поново броји „16+1” чланова.

⁹ Државе у којима је Комунистичка партија била владајућа (у Југославији, Албанији, Бугарској и Румунији), као и у Кини имале су посебне односе са Кином. Све комунистичке државе су признале НР Кину одмах по њеном оснивању 1949. године, док је Турска то учинила 1971. године, а Грчка годину дана касније, 1972. године. Квалитет међупартијске сарадње био је главни критеријум нивоа међудржавних односа. Кина је у овом периоду имала посебне односе са Албанијом и Румунијом, јер су се комунистичке партије ових двеју држава супротстављале Москви, у чему су имали подршку Кине. (Arežina, 2018, стр. 279–284, 287–292). Односи Кине са СФРЈ су у једном периоду били у застоју, такође због идеолошких разлога, да би после 70-тих година прошлог века кренули узлазном линијом. Односи Кине са Грчком и Турском, где су на власти биле партије супротне идеолошке оријентације су били слабије развијени.

¹⁰ Некадашње републике бивше СФРЈ постале су нове државе, које су врло брзо успоставиле дипломатске односе са Кином. Политичке промене су се десиле у Бугарској и Румунији. У свим овим државама уведени су вишестраначки системи и либерални модел организације друштва. То није било препрека за сарадњу са Кином. Све државе Балкана у којима су се десиле политичке промене су имале интензивну сарадњу са Кином, и то на свим нивоима. Изузетак од тога представља сарадња Кине са БиХ, која је била врло скромна. Односи Кине са Македонијом су између 1999. и 2001. године били прекинати због сарадње Македоније са Тајваном. И односи Кине са СР Југославијом су једно кратко време после 2000. године били у застоју, због понашања тадашње југословенске владе која је игнорисала финансијске обавезе СР Југославије према Кини. Иначе, НР Кина је била прва земља која је, одмах по проглашењу, априла 1992. међународно признала Савезну Републику Југославију и њен континуитет са СФРЈ.

¹¹ У оквиру Процеса сарадње 16+1 формиран је Секретаријат за сарадњу, септембра месеца 2012. године. Поред тога основан је Развојни фонд (тада са кредитним капиталом од 10

четири Самита Процеса сарадње 16+1: у Румунији (Букурешту) 2013. године, Србији (Београду) 2014. године, Бугарској (Софији) 2018. године и Хрватској (Дубровнику) 2019. године. Као део институционалне сарадње у државама чланицама Процеса 16+1 отворени су или планирани Центри (Асоцијација за одређене области) како би се олакшала реализација планираних пројеката.¹² Све балканске државе су закључиле више уговора о реализацији пројеката из различитих области. Многи су завршени, неки су у фази реализације, а има и оних који тек треба да буду започети. У Црној Гори је у току изградња ауто-пут од Јужног Јадрана до границе са Србијом. У БиХ је завршена термоелектрана у Станарима, а планирана је реализација још неколико пројеката из енергетике. У Србији је завршено или је у току реализација више пројеката из области инфраструктуре и енергетике. Један од најважнијих пројеката свакако јесте изградња и реконструкција брзе пруге између Будимпеште (Мађарска) и Београда (Србија), који се изводи, и који би требао да се продужи до Солуна и тако повеже више држава и простор Балкана. У Хрватској је саграђен Пељешки мост који повезује најјужнији део Далмације са Хрватском. У Румунији је Huawei отворио Европски центар за дизајн. Кинеска фирма Cosco је власник луке у Пиреју (Грчка). У Бугарској је отворена фабрика кинеских возила. Албанија је дала кинеској компанији концесије за Аеродром у Тирани до 2027. године. У Словенији се заједнички производе аутобуси, као и телевизори и други технички апарати. У Македонији се реализује пројекат хидроцентра на Вардару и др.¹³ Ради јачања културних веза са Кином у више балканских држава су отворени институти Конфуције.¹⁴ Поред тога у државама чланицама се сваке године одржавају научни скупови и конференције из области образовања, науке, културе, информисања, туризма, екологије и др. Посебно обележје сарадње унутар Процеса 16+1 јесте реализација бројних пројеката из области инфраструктуре, енергетике или др.

Део сарадње балканских држава са Кином је укључио и набавку медицинске опреме и вакцина против COVID-19. Међу балканским државама Србија, Црна Гора и Северна Мекедоније су добиле кинеске вакцине, што је било важно за заштиту здравља грађана ове три земље.

милијарди долара), и договорено да се годишњи самити сарадње одржавају у државама чланицама, што укључује и балканске државе.

¹² Тако је у Бугарској седиште Асоцијације за промоцију пољопривредне сарадње, у Србији Асоцијација за транспорт и инфраструктурну сарадњу, Словенији Асоцијација за сарадњу у области шумарства, Румунији Центар за дијалог и сарадњу на пројектима у области енергетике, Хрватској Асоцијација за мала и средња предузећа, Македонији Координациони центар за културну сарадњу, Босни и Херцеговини Ветеринарски научни центар за сарадњу и у Црној Гори Асоцијација за заштиту животне средине. Заједница Институт за високо образовање се сваке године „сели” у другу земљу чланицу (Ping and Zuokui, 2017, str. 4–5).

¹³ Реализација ових пројеката била је могућа с обзиром на чињеницу да је Кина инвестирала у балканске земље, у периоду од 2009. до 2016. године, значајне износе новчаних средстава У Румунију је инвестирано 39,1 млрд. америчких долара, Бугарскоу 16,6 млрд. \$, Србију 8,2 млрд. \$, Словенију 2,6 млрд. \$, Хрватску 1,1 млрд. \$, БиХ 860 млрд. \$, Албанију 727 млрд. \$, Црну Гору 443 млрд. \$ и Македонију 210 млрд. \$ (Ping and Zuokui, 2017, str. 29).

¹⁴ Институти Конфуције су основани: у Србији (Београду и Новом Саду), Македонији (Скопљу), Босни и Херцеговини (Сарајеву и Вања Луци), Црној Гори (Подгорици), Словенији (Љубљани) и Хрватској (Загребу).

Сарадња балканских држава са Кином је веома широка, и за њих јако важна. Балканске државе су кроз Процес 16+1 добиле могућност да релизују инфраструктурне, енергетске и друге пројекте, унапреде своју економију и животни стандард грађана. Истовремено значајно су унапређени међдржавни односи са Кином. Важан сегмент односа балканских држава са Кином је да она подржава оријентацију држава Балкана ка чланству у ЕУ и не меша се у унутрашња питања балканских држава. Изузетак од тога је скорије реаговање Кине око положаја Високог представника у БиХ.¹⁵ Бенефите од сарадње има и НР Кина. За њу је ова сарадња део односа са Европском унијом али и део сарадње у реализацији Иницијативе „Појас и пут“¹⁶ на простору Европе и Балкана.

У исто време док је сарадња са Кином јачала (како унутар Процеса сарадње, тако и на нивоу целе Европске уније), почео се стварати и „фронт отпора“ према тој сарадњи. Кина постаје све чешће предмет критике у западним државама по питању демократије у Хонг Конгу, око Тајвана, стања људских права у Синђангу и др. Балканске државе су, такође све чешће, биле изложене захтевима ЕУ и САД да прекину или смање сарадњу са Кином.¹⁷ ЕУ и САД апстрахују економски аспект сарадње

¹⁵ НР Кина поштује суверенитет и територијални интегритет Републике Србије, не признаје тзв. независност Косова и сходно томе подржава Србију како у Организацији Уједињених Нација, тако и у другим међународним организацијама у афирмацији територијалне целовитости Србије и спречавању тзв. државе Косово да аплицира или буде члан неке међународне организације. На тај начин Кина потврђује пријатељство са Србијом али и конкретно залагање за поштовање међународног права и релевантних међународних докумената. Реаговање Кине поводом именовања новог Високог представника за праћење и спровођење цивилних аспеката Дејтонског мировног споразума у Босни и Херцеговини, представљало је једну врсту искорака Кине у оцени стања у Босни и Херцеговини. Кина је, наиме, заједно са Русијом поднела у Савету безбедности УН нацрт Резолуције о Високом представнику за БиХ по ком би се Канцеларија високог представника затворила 31. јула 2022. године „с обзиром на напредак који су постигле босанске стране“, али Резолуција није усвојена. (Radio Slobodna Evropa, 2021a). Кина се није зауставила на томе, већ је 16. августа послала ноту Канцеларији високог представника у којој тврди да именовање К. Шмита за Високог представника није легитимно јер није изабран од стране СБ УН (Radio Slobodna Evropa, 2021b). Овакав став Кине заснован је на несагласности са политиком коју воде западне земље у БиХ (Сједињене Америчке Државе пре свих), али и као реакција на Изјаву једног броја западних земаља, којима се 22. јуна придружила БиХ (без сагласности члана Председништва БиХ из Републике Српске) о кршењу људских права припадника Ујгурске мањине у Кини (Kešmer, 2021). Са простора Балкана, поред Босне и Херцеговине, изјаву против Кине потписале су и Албанија, Бугарска, Хрватска, Румунија и Словенија (Kešmer, 2021).

¹⁶ У сваком од докумената усвојених на годишњим састанцима Процеса сарадње 16+1, увек је била јасно истакнута одредница да сарадња свих чланица са Кином мора бити у складу са „законима, прописима, стандардима... и политиком ЕУ за чланице и земље кандидате“. У документима Процеса сарадње 16+1 са Четвртог самита, одржаног у Суџоу (Кина) 2015. године, потврђује се опредељење чланица о „повезивању Кине и Европе на копну, мору и ваздуху кроз кључне транспортне коридоре, везе и пројекте“. Исти циљ, повезивања Кине и Европе, садржи и Иницијатива „Појас и пут“. Кинеска влада и Европска комисија сарађују на плановима усаглашавања инфраструктурног развоја Европе (Јункров план), са правцима и пројектима „Појас и пут“ (Obradović, 2018, стр. 160–166).

¹⁷ Сједињене Америчке Државе су извршиле притисак на Албанију да не продаје луку Драч кинеским компанијама, на Румунију да се прекину преговори са кинеским компанијама о

Кине са балканским државама, већ присуство Кине доживљавају као геополитичку сметњу и желе да је уклоне са Балкана. Балканске државе, са своје стране се налазе у ситуацији да самостално процењују значај сарадње са Кином за њихов унутрашњи развој и могуће проблеме те сарадње у односу на оријентацију ка Европској унији. За Кину сарадња са балканским државама није само билатералног карактера, већ и део „Појаса и пута“. Користећи своје економске ресурсе меке моћи Кина је подстакла економски развој балканских држава, учврстила политичке односе и потврдила се као поуздан партнер. Будућа сарадња балканских држава са Кином биће под лупом ЕУ и САД и зависиће у великој мери од њихових глобалних односа.

Односи Србије и Кине

Односи Народне Републике Кине и Републике Србије су на највишем нивоу, од успостављања дипломатских односа између две земље. Током задње деценије, билатерално, унутар „Процеса сарадње 16+1“ или Иницијативе „Појас и пут“, две државе су изградиле односе међусобног повезивања, уважавања, обостране користи, подршке и помоћи. Одлични међудржавни односи и економска сарадња „прелили су се“ и на све друге области, науке, културе, образовања, здравства, до туризма или спорта. Сарадња Кине са Србијом најбоље показује колико је јака и утицајна економска мека моћ Кине, и колико позитивних ефеката њено коришћење може произвести, од решавања једног економског питања, до повећања квалитета живота људи и унапређења међудржавних односа.

Односи између Кине и Србије имају своју историјску, позитивну, димензију (Obradović, 2016). То се видело и током 90-тих година када је Кина подржавала Савезну Републику Југославију по свим питањима од значаја за њен међународни положај. Кина је била против бомбардовања Југославије 1999. године, а и сама је била предмет агресије, када је погођена кинеска амбасада, троје кинеских држављана убијено, а више од двадесет повређено.

Нова етапа у међудржавној сарадњи између Кине и Србије почиње 2009. године, када је потписан Споразум о стратешком партнерству. Поред билатералне сарадње,

изградњи два нова нуклеарна реактора (поред два постојећа, што су обе земље прихватиле. Насупрот њима Хрватска је одбила америчке „предлоге“ да не користи телекомуникациону опрему кинеских компанија и да обустави изградњу Пељешког моста. Од Србије је, такође од САД у оквиру споразума из Вашингтона од 4. септембра 2020. год., тражено да обустави употребу 5Г опреме, али је Србија овај захтев одбила. (Obradović, 2020a, str. 176–199). У намери да спречи и умањи утицај Кине на Балкану (тачније међу државама кандидатима за чланство), Европска унија је октобра месеца 2020. године (у време пандемије COVID-19), објавила инвестициони план за Западни Балкан, који предвиђа улагање 9 млрд. евра за пројекте у области саобраћаја, енергетике, животне средине, мала и средња предузећа и дигитализацију, као и посебан програм за младе. Поред тога ЕУ жели да инвестира још 20 млрд. евра, као део нове стратегије ЕУ према региону и Србији. Да инвестициони план за западни Балкан има за циљ сузбијање присуства и утицаја Кине, потврђују изјаве Урсуле Фон де Лајен (Ursula Gertrud von der Leyen) да је „Западни Балкан део Европе“, а не станица „на путу свиле“. О намери да се потисне присуство Кине у Србији, комесар за проширење ЕУ је рекао да „ЕУ има бољу понуду“ (од Кине-примедба Ж.О.) (Obradović, 2020b, str. 9–42).

Србија од почетка рада Процеса сарадње Кине са земљама Централне и Источне Европе 2012. године, активно учествује у свим активностима овог регионалног пројекта. Србија (Београд) је 2014 године, била домаћин Трећег самита Процеса сарадње 16+1. Унутар Процеса Србија је постала најактивнији члан са највећим бројем закључених и започетих пројеката. Са почетком реализације Иницијативе „Појас и пут”, чији је саставни део Процес сарадње 16+1, Србија постаје важан и најпоузданији партнер Кине у овом делу Европе. Међудржавни односи у међувремену „прелазе” на још виши ниво. Стратешко партнерство је најпре „проширено” 2013. године, а затим је достигло нови ниво - „свеобухватног стратешког партнерства” 2016. године. Карактеристика односа између Србије и Кине је и велики број састанака највиших државних представника, што доприноси јачању сарадње између две земље.

Сарадња између Србије и Кине одвија се у свим областима, од економије, културе, образовања и др., и по свом садржају је јако широка, Србија је била прва земља у Европи у којој је кинеска компанија изградила мост (на Дунаву). Србија, је такође била прва земља у Европи кој је укинула визе за грађане НР Кине који долазе у Србију. Србија је једна од (ретких) земаља у Европи, која је на нивоу основног и средњег образовања увела могућност учења кинеског језика (Obradović, 2020, стр. 243). У Србији су отворена два института Конфуције, у Београду и Новом Саду. Две земље су отвориле културне центре: Културни центар Кине у Београду и Културни центар Србије у Пекингу. Кина је била почасни гост на 59 међународном сајму књига одржаном 2014. године у Београду. У Србији се штампа велики број књига аутора из Кине и обрнуто. Сарадња постоји и у области науке, образовања, информисања, спорта.

Ради брже реализације потписаних и нових пројеката и као део сарадње Процеса 16+1, у Београду је основан Центар за сарадњу у области саобраћаја и инфраструктуре. Баш ова област, саобраћаја и инфраструктуре је најбољи и видљив показатељ пројекта које су реализовале кинеске компаније и њиховог значаја за развој Србије. Поред моста на Дунаву, кинеске компаније изводе или су завршиле различите инфраструктурне пројекте: у току је реализација пројекта реконструкције и изградње брзе пруге Београд-Будимпешта у делу до границе Србије са Мађарском, изграђено је више деоница на ауто-путу Београд-Јужни Јадран, а почеће са радом и деоница, од Пожеге до границе са Црном Гором, изградња обилазнице око Београда, као и више деоница на различитим саобраћајним правцима. У области енергетике завршена је ревитализација блока 2 Термоелектране Костолац као и новог блока 3, извршена ревитализација површинског копа Дрмно, договорена изградња електране за производњу електричне енергије из отпада, започет пројекат обновљивих енергија и др. Поред тога, закључени су уговори о изградњи топло-далековода између Обреновца и Новог Београда, затим за обраду и одлагање отпадних вода из централних делова Београда и др. (Obradović, 2018, стр. 157–175).

Посебан сегмент односа између Кине и Србије, је сарадња у области привреде. За Србију важно питање је било судбина два велика предузећа, железаре Смедерево и Рударско-топионичарског басена Бор, компанија које су примале државне субвенције и у којима је радило око 10 хиљада запослених. Железару је купила компанија „Hestil”, а РТБ „Бор” компанија „Zijiu Mining”, што је имало великог позитивног утицаја на буџет и економију Србије. Куповина ове две компаније и планиране инвестиције су најбољи пример када и како економска моћ (Кине) постаје средство јачања укупне

моћи државе и доноси бенефите обема странама (в. Воџић Милковић, 2021)¹⁸. Још један пример ефеката меке моћи Кине десио се почетком избијања и током трајања пандемије Ковид 19. Србија је од Кине добила медицинску опрему и лекове потребне за лечење особа заражених вирусом. Поред тога у Србију су дошле лекарске екипе из Кине који су имали искуства у борби против ковида 19 и та своја запажања пренели су колегама из Србије. Када је Кина направила вакцину против ковида 19, Србија је била међу првим државама која је од Кине тражила и добила потребне вакцине. До децембра 2021. године, Србија је из Кине добила око 6 милиона доза вакцина, што је у великој мери омогућило заштиту здравља становништва Србије. Поред тога Србија заједно са Уједињеним Арапским Емиратима гради фабрику вакцина кинеске компаније Синофарм, наравно уз сагласност кинеске државе.

Србија има високо развијене односе са НР Кином. Највише од свих држава на Балкану. Србија је најактивнији члан Процеса сарадње 16+1, а самим тим и важан део Иницијативе „Појас и пут”. Упркос критикама које од стране западних земаља стижу на њену адресу због сарадње са Кином, Србија наставља да развија односе са Кином. Томе умногоме помаже чињеница да Србија, као кандидат за чланство у ЕУ, аутономно доноси одлуке о својим спољнополитичким партнерима. Добри односи са Кином Србији гарантују подршку за очување суверенитета и територијалног интегритета као и у решавању косовског питања у Уједињеним Нацијама и другим међународним организацијама. За Кину сарадња са Србијом је потврда одличних међудржавних односа, али и најбољи пример за друге државе које бенефите свака држава може остварити ако има за сарадника и пријатеља НР Кину.

Закључак

Концепт Ц. Наја потребно је посматрати кроз призму времена када је настала и вредносни систем који Нај промовише. То је било у време када су САД биле водећа сила света а Кина тек почела да испољава своје ресурсе меке моћи. Значајно ширење меке моћи Кине и њеног утицаја као пожељног партнера за сарадњу, објективно ставља на проверу Најов став да Кина може да угрози САД само у источној Азији, али да постоји мала вероватноћа да може постати озбиљан конкурент Америци на глобалном плану. Потврду или демант наведеног става можемо очекивати у актуелној декади, полазећи пре свега од динамике развоја свих облика моћи Кине, а посебно њене меке моћи.

Неспорно је међутим да је Кина до сада, а посебно у задњој деценији, направила велики скок у свом развоју и значајно унапредила све облике своје моћи, нарочито ресурсе меке моћи. Поред „класичних” ресурса меке моћи, везаних пре свега за

¹⁸ За Кину, куповину ових предузећа не треба посматрати као чисто економски аранжман, већ и део улагања унутар Иницијативе „Појас и пут”. Ако инвестицијама у Железару и РТБ „Бор” придодемо и улагање у аутомобилску индустрију (Зрењанин, Лозница, Алексинац), Електроиндустрију (Ваљево), дрвну и индустрију намештаја (Рума), у којима ради неколико хиљада запосених, онда се могу разумети позитивни ефекти сарадње Србије са Кином и значај ресурса меке моћи Кине.

културу, Кина је више него иједна земља пре, развила аспект меке моћи економије у међународним односима. Реализацијом развојних пројеката, „Појас и пут” на глобалном плану или Процеса сарадње 16+1, на регионалном плану, Кина је показала како економија може бити у функцији развоја, повезивања држава, унапређења квалитета живота људи, али и важан ресурс јачања укупне моћи државе (Кине) на међународном плану. Број од 138 држава и 30 међународних организација које су потписале споразуме о сарадњи са Кином на реализацији „Појаса и пута” то несумњиво потврђују, као и резултати постигнути у сарадњи са балканским државама у Процесу сарадње 16+1.

Присуство Кине на Балкану и њена сарадња са државама овог простора, има доминантно економску димензију, без изражених геополитичких аспеката. НР Кина је државама Балкана понудила сарадњу кроз реализацију конкретних пројеката који доносе обострану корист државама учесницама, али и повезивање две или више држава региона (кроз реализацију путних и(ли) железничких пројеката) чиме се јача сарадња држава региона, али и мења перцепција народа и држава Балкана о карактеру међусобних односа и понашању великих сила.

На Балкану и у Европи Србија представља јединствен пример успешне сарадње са Кином у свим областима. Реализовани су, или се изводе бројни пројекти у области инфраструктуре, саобраћаја, енергетике и др., који јачају економски и друштвени развој Србије. Поред тога, сарадњом у просвети, науци, култури, информисању и др., јачају везе између две државе. Кина подржава суверенитет и територијални интегритет Србије и подржава Србију у вези „косовског питања”. Србија је међу државама Балкана најзначајнији партнер Кине, са највећим бројем потписаних, започетих или реализованих пројеката. Србија је добила од Кине вакцине, медицинску опрему и лекове, што је био кључни моменат у борби да се заустави ширење COVID-19 и заштити здравље грађана Србије. Кина је, са своје стране, користећи ресурсе меке моћи, пре свега економију, купила две велике српске компаније којима је претио банкрот, основала више нових компанија у Србији и тиме помогла економски развој земље. Такав карактер билатералних односа наилази на негативну реакцију Европске уније и САД, које различитим мерама покушавају да сарадњу Србије са Кином умање или прекину, али без успеха. Србија и Кина то не дозвољавају. Напротив. Сарадња између две државе је све већа, а међудржавни односи све јачи.

Žarko V. Obradović¹
University of Belgrade, Faculty of Security Studies
Belgrade (Serbia)

CHINA'S SOFT POWER AND THE BALKANS -Example of Serbia-

(Translation In Extenso)

Abstract: The People's Republic of China, along with the United States and the Russian Federation, has become a great power in international affairs as a result of its significant economic expansion in recent decades, as well as the strengthening of its military force and pronounced political influence. What distinguishes China in the global order is its developing soft power, which profiles it as a desirable partner for cooperation. In other words, China is economically and politically "present" in every corner of the world, and in the last decade, more than ever before in the Balkans. China's relations with the Balkan countries are improving and becoming more substantial, and they are most developed with Serbia. The paper will explore the elements of China's "soft power" and how it is used in cooperation with the Balkan countries, as well as the reasons that set Serbia apart in cooperation with China in relation to other Balkan countries. An attempt will be made to answer the questions about the benefits of the Balkan countries' cooperation with China, why the US and the EU have a negative attitude towards China's cooperation with the Balkan countries, and whether such a relationship is motivated solely by economic reasons or other geopolitical interests.

Keywords: soft power of states, China, Balkan countries, Serbia, interstate cooperation

Introduction

The question of the various forms of states' power, soft power resources, and the order of great powers in relation to the types of power they possess, is the object of interest to the scientific community and the strategy of state development. The People's Republic of China has always been a vast country, in terms of territory and population, but its influence in international relations has been primarily focused on its "natural environment", Asia. The founding of the new China, the People's Republic of China, opened a new page not

¹ zarko.obradovic@fb.bg.ac.rs

only in China's development but also in its global placement as a major power. China's opening to the world, which began in the late 1970s, signaled not only the start of a period of rapid development but also the deepening of ties with Western economies and China's worldwide position.

In the last decade, in the framework of international cooperation, China has launched several development projects at the level of one or more regions, or even between continents, first in Europe and then globally. In 2012, at the summit in Poland, the beginning of the realization of the Project of Cooperation between China and the countries of Central and Eastern Europe was marked, which included the countries of the Balkans (Process 16+1). The following year, China started the implementation of the "Belt and Road" Initiative, a major development project, connecting areas, countries, and peoples along the maritime and territorial routes of the "old Silk Road" between China (Asia), Africa, and Europe, making the Cooperation Process 16+1 an integral part of the "Belt and Road". The results achieved in the realization of these development projects have positioned the People's Republic of China as a leader in global development and significantly improved China's soft power resources.

The cooperation of the People's Republic of China with the Balkan countries has gained a new institutional dimension through the 16+1 Cooperation Process. Numerous projects in the fields of infrastructure, energy, etc., have been jointly implemented, both within the Balkan countries and between the two or several countries in the Balkans. Among all the Balkan countries, the People's Republic of China has the highest level of relations with the Republic of Serbia – the level of "comprehensive strategic partnership".

China's cooperation with the Balkan countries, especially with Serbia, did not meet with the approval of the European Union and the United States. Although this cooperation is primarily of an economic nature, Western countries see China as a strategic adversary in the Balkans who should be disabled, regardless of the Balkan countries' benefits from cooperation with China.

States' soft power and China

The issue of states' soft power has become more important in the new international environment in a multipolar world. The military power of states is constrained by the possibility of destroying the globe. Economic development is dependent on dwindling natural resources and solutions to various security and other problems that the international community faces. Soft power has, therefore, become an important element in the place and role of the states in international relations. The People's Republic of China has gained the status of a great power and a desirable cooperation partner thanks to its ability to put its resources into the function of global development. In that way, China has succeeded in changing, in a positive sense, the perception of the importance of states' soft power resources for their position in the international community.

According to renowned American scientist Joseph Nye, a state's power is "the ability to achieve the desired outcomes and, if necessary, change the behavior of others to achieve this" (Nye, 2004, pp. 23–24). Power can be hard (military and economic) or soft. The simplest explanation of soft power, according to Nye, is "to persuade others to do what you want"

(Nye, 2004, p. 29). A broader explanation is given in the context of the opposition to the hard power of a state. While military and economic power, as examples of hard power, can be used “to lead others” to change their attitudes, soft power rests on the ability to set the political agenda in a way that shapes the preferences of others (Nye, 2004, p. 29). The soft power sources of a state are based on three resources: “its culture (where it is attractive to others), its political values (when they are adhered to at home and abroad), and its foreign policies (when others see them as legitimate and as bearers of moral authority)” (Nye, 2012, p. 111). To these sources, Nye adds the economic resources of a state, which can be both elements of soft power and hard power of a state (Nye, 2012, p. 112).²

In an explanation of his theoretical assumptions about the soft and hard power of states in international relations, i.e., the soft power capacities of individual states or regions, Nye points out that the United States has the largest soft power resources, followed by Europe and Japan (Nye, 2004, p. 88). In the table of world leaders and their resources of power, the United States is defined as the leading country in the 21st century, and its power resources are “technological leadership, military and economic power, soft power, and the center of transnational communications” (Nye, 2004, p. 34).³ Nye considers China (as well as India) as an Asian giant (but not a global one) with indicators of expanding soft power resources. He sees the limitations of China’s soft power on the global level in the authoritarian character of its political system, the low attractiveness of the official communist ideology, the significant lag in economic development in relation to the United States, the damaged reputation in international relations due to problems with Taiwan, and other issues (Nye, 2004, p. 89). Because of these and other limitations, Nye believes that China will unlikely become a serious competitor to the United States on a global level, but that it can still pose a threat to the United States in East Asia (Nye, 2012, p. 142).⁴

² At the level of international politics, the resources that produce the soft power of the state, according to Nye, “derive in part from the values the state expresses in its culture, in the examples it sets with its internal practices and policies, and in the way it manages its relations with others.” (Nye, 2012, p. 8).

³ The leading countries in the world from the 16th to the 21st century were: Spain in the 16th century, the Netherlands in the 17th century, France in the 18th century, Britain in the 19th century, and the United States in the 20th century. In the 21st century, as the leading state, Nye “sees” the United States (cited by: Nye, 2004, p. 34).

⁴ Similar views on China’s soft power are shared by Wangfa Zhang, an American scientist of Chinese descent who analyzed the importance of soft power for China’s development and its position in the international community. Until the end of the 1990s, China’s soft power was in the function of internal development and aimed to “provide a stable environment for its development”, after which it “moved” to the international level with the aim of “raising China’s international image” as a peaceful, cooperative, and reliable partner in the world” (Zhang, 2007, pp. 113–115). China’s soft power resources that strengthen its position in the international community include its long history and tradition (Chinese civilization is one of the oldest in the world and has existed for more than 5,000 years), cultural influence on neighboring countries (both in Southeast Asia and beyond), economic success as a model of development for other countries (primarily for third world countries), the Chinese diaspora in the region and their economic influence, the benefits of connecting subcultures, and a stronger economy. However, there are barriers to strengthening China’s soft power, such as the political system (elements of which contradict the global trend of democratization and liberal values), the failure of the international communist movement, the

Soft power is a topic of interest in China at the highest state level. At the 17th Congress of the Communist Party of China held in 2007, former President of the People's Republic of China Hu Jintao pointed out the need to strengthen the soft power of the Chinese state and, in that context, emphasized the importance of culture as an important resource of soft power (Simić and Živojinović, 2013, p. 13; Nye, 2012, p. 115). With the promotion of the “Belt and Road” in 2013, President Xi Jinping gave a new dimension to China's economic cooperation at the international level, as an element of the soft power of the state. Such a large and important project could be realized only with the ability of China to get involved in international economic flows, that is, economic globalization. President Xi explained the position of China and the positive effects of its involvement in globalization at the World Economic Forum in Davos in January 2017 and at the 19th Congress of the Communist Party of China in October of the same year.⁵

The growth of the total power of the People's Republic of China at the beginning of the 21st century, and especially in the last decade, was followed by the increase of the soft power resources of the Chinese state in almost all areas. Chinese writers Gao Xingjian and Mo Yan won the Nobel Prizes for Literature in 2000 and 2012, and scientist Tu Joujou was the first female citizen of the People's Republic of China to receive the Nobel Prize in Medicine in 2015. China successfully organized the Summer Olympic Games in Beijing in 2008. Chinese athletes were second at the last Olympic Games in Tokyo with 88 medals won, after the United States, which won 113 medals. That China has become a world sports power, but also a very successful organizer, is confirmed by the decision of the Olympic Committee to hold the next Winter Olympic Games in Beijing in February 2022.⁶ Chinese is not only the United Nations' official language, but it is also taught all over the world thanks to a

Taiwan problem, the historical export burden of communism, conflicts of interest with neighboring countries, and Western countries' fear of the rise of China (Zhang, 2007, pp. 120–123). China's future and its position in the international community will depend on how it uses its soft power resources, because without them, “the country will never regain its historic place and rise to the status of a great power in our time” (Zhang, 2007, p. 115).

⁵ In his address in Davos, Xi stressed that China should “adapt to economic globalization and direct it to amortize its negative impact” and make sure that “its benefits reach all countries and peoples.” He believes that China should act “proactively” and manage the process of economic globalization “in an appropriate way in order to achieve its positive development (since globalization also has negative consequences - remarks by Ž.O.) and balance its course” (Jinping, 2019, p. 71). At the end of the year, in October, at the 19th Congress of the Chinese Communist Party, President Xi announced China's intention to become a global leader by the middle of the 21st century in terms of national strength and international influence (Jinping 2017, p. 25). At the same time, President Xi called on all countries of the world to work together to build a “common future community” and thus undoubtedly announced a further strengthening of China's soft power resources at the international level.

⁶ On December 16, 2021, the United States announced a decision to “diplomatically boycott” the upcoming Beijing Olympics from February 4 to 22 in Beijing due to the “genocide” in Xinjiang and other human rights violations. They were joined by Canada, Great Britain, and Australia. The goal of this decision and the boycott of some Western countries is clear, and that is an attempt to diminish the international public's positive impression of the People's Republic of China as the host of this great sports gathering. (China also announced a boycott of certain countries at the Winter Olympics: “They directed and performed a farce.” 2021)

significant number of “Confucius” Institutes that have been established in many countries. Chinese students are present in leading universities around the world, and a large number of foreign students study in China. The fact that Chinese universities are high in the prestigious rankings of higher education institutions also contributes to this. Leading TV and radio stations (CCTV, Xinhua, China Radio International, China Daily) can be seen and heard in a huge number of countries around the world. Chinese cinema is also becoming increasingly present around the world. China is at the top of the countries in the number of tourists who visit this Asian, tourist-attractive country. On the other hand, millions of Chinese citizens have become welcome guests in numerous tourist destinations around the world, especially in Europe and the United States. According to 2018 forecasts (before the COVID-19 epidemic), 500 million Chinese tourists were expected to travel abroad in the next five years. China's traffic area is intersected by a network of highways and railways used by trains whose speeds reach 350 km/h. In the fields of architecture and construction, China has become a symbol of the new, innovative, and grand in the world. Chinese companies are among the world's leaders. In 2020, among the 200 largest companies in the world, a quarter of that number (50 companies) were from the People's Republic of China. In the field of telecommunications, the Chinese mobile phone companies Huawei and Xiaomi were among the leading brands in the world in 2021. In the field of the automobile industry, China is no longer a country where the cars of Western auto giants are produced. Chinese car models are slowly but surely conquering the world market. The last but also clear indicator of China's soft power was its reaction to the COVID-19 pandemic. Although the virus itself originated in China (Wuhan) and then spread around the world, China was the first country to bring COVID-19 under control and “bring life back” to normal. In addition, China has shown solidarity with a large number of countries affected by this dangerous virus. China has sent large quantities of medical equipment and medicine to those countries, and Chinese doctors have shared their experiences in the fight against COVID-19 with doctors all over the world via direct visits or video conferences. Eventually, when China produced a vaccine against the new virus (recognized by the World Health Organization), the vaccine was available to a large number of countries, thus halting the spread of the virus and saving many lives (Fortune, 2020; Neimarević, 2013; Nye, 2012, p.88; Yiwei, 2018, p.47).

An important, perhaps the greatest soft power resource of modern China is the promotion and realization of the “Belt and Road” Initiative.⁷ Since its inception in 2013, the “Belt and Road” project, which aims to connect China (Asia), Africa (Africa), and Europe via maritime and territorial routes along the old Silk Road, has piqued the interest

⁷ The Belt and Road Initiative aims to connect areas, states and people. The main goals of integration are: political communication (through dialogue, the member states should agree on strategies and measures for economic development); infrastructure connectivity (in the field of transport infrastructure, port infrastructure, energy infrastructure, cross-border fiber optic cables, and main communication network circuits); trade links (removal of trade and other barriers to investment and trade cooperation); capital flow (to establish financial integration), and understanding among people (in order to promote cultural cooperation as a driving force for cooperation between countries along the roads) (Yiwei, 2018, pp. 51–53). All these “connecting factors” represent the great potential of China's soft power resources in the coming years. The “Belt and Road” exemplifies China's worldview: “it begins with the economy and ends with culture” as a significant resource of soft power (Yiwei, 2018, p. 147).

and expectations of many countries, who see the project as an opportunity for economic and social development. Initially, “Belt and Road” included 65 countries, including China. This project covered a total area of 51,491,201 km² and a population of nearly 4.4 billion people (Obradović, 2018, p. 189). Meanwhile, the project has been formalized through the hosting of two meetings (in 2017 and 2019), and the number of nations interested in participating in the “Belt and Road” has grown. By the end of January 2020, 138 countries and 30 international organizations had signed 200 documents on cooperation with China in the implementation of the “Belt and Road” (Yongliang, 2021, p. 50). In 2017, Chinese President Xi Jinping announced that he expected the value of this project to be over a thousand billion dollars, which would create jobs for several million people (Arežina, 2021, p. 100). The realization of the “Belt and Road” was supported by numerous international organizations, including the United Nations, but also the G-20, Asia-Pacific Economic Cooperation, and the Shanghai Cooperation Organization (Yongliang, 2021, p. 55).

Although Nye’s thoughts on soft power theory in the context of China cannot be deemed totally true, the premise concerning the prospective transition of economic hard power into enormous soft power potential can undoubtedly be considered proven. In the previous decade, China has developed its soft power resources faster than projected, particularly in the economic field. China has become synonymous with the new, innovative, vibrant, and global. The “Belt and Road”, given that its realization in various areas will take decades, is becoming the “tip of the iceberg” of China’s soft power. The “Belt and Road” promotes China as a leader in the global world not only in the field of development but also in caring for the future of humanity (“communities of a common future”). The economy “opens the door” for China’s cooperation with other countries (who want it) with “benefits” for all, and culture will contribute to a better understanding of China with other countries, strengthening mutual trust and enhancing tolerance and respect for civilizational diversity.

China and the Balkans

The interstate relations between the People’s Republic of China and the Balkan countries were mostly relations of equals, regardless of the differences that existed between these states in the size of territories, population, or character of the political system. In the beginning, cooperation had an ideological dimension, but since the last decade of the twentieth century, the basic principles of cooperation between states have been voluntariness and mutual benefit. The People’s Republic of China was the first great power to offer the Balkan countries unconditional cooperation under the 16+1 Cooperation Process.⁸ This was in stark contrast to previous great powers’ behavior in the Balkans throughout the last two centuries, which was primarily concerned with their own interests rather than the needs

⁸ Since its establishment in Poland (Warsaw) in 2012, in addition to the People’s Republic of China, the China Cooperation Process with Central and Eastern European countries has included: Estonia, Latvia, Lithuania, Poland, the Czech Republic, Slovakia, Hungary, Slovenia, Croatia, Bosnia and Herzegovina, Montenegro, Serbia, Bulgaria, Romania, Macedonia, and Albania. At the 8th summit in Croatia (Dubrovnik), Greece was accepted as a full member of the Cooperation Process, so the number of members was increased to “17+1”. In May 2021, Lithuania made the decision to leave the Cooperation Process, so it again has “16+1” members.

of the Balkan countries. As the 16+1 Cooperation Process became an integral part of the Belt and Road Initiative, the countries of the Balkans were automatically involved in the implementation of this global development project.

The relations between China and the Balkan countries can be divided into three phases: The first, which dates from the end of World War II and the founding of the People's Republic of China (1949) to the late 1980s and early 1990s, in which the ideological criterion was the basis for the quality of interstate relations between China and the Balkans.⁹

The second phase covers the period up to 2012. The number of countries in the Balkans has increased from six to eleven. Political changes took place in all other countries except for Greece and Turkey. However, this was not an obstacle to cooperation with China, which was very intense with almost all Balkan countries due to the need for international affirmation and promotion of their statehood.¹⁰

The third phase started in 2012, with the inclusion of the Balkan states into the Process of Cooperation of China with the Countries of Central and Eastern Europe (Process 16+1) and, since then, the cooperation with China has received an institutional framework.¹¹ Four 16+1 Cooperation Process Summits were held in the Balkans: Romania (Bucharest) in 2013, Serbia (Belgrade) in 2014, Bulgaria (Sofia) in 2018, and Croatia (Dubrovnik) in 2019. Centers (Association for Certain Areas) have been opened or proposed as part of institutional cooperation in the 16+1 Process member states to assist the implementation of planned projects.¹² All the Balkan countries have concluded several agreements on the

⁹ The countries in which the Communist Party was ruling (Yugoslavia, Albania, Bulgaria, and Romania) had special relations with China. All communist countries recognized the People's Republic of China immediately after its founding in 1949, while Turkey did so in 1971, and Greece a year later, in 1972. The quality of inter-party cooperation was the main criterion for the level of interstate relations. During this period, China had special relations with Albania and Romania because the communist parties of these two countries opposed Moscow (Arežina, 2018, pp. 279–284, 287–292). For ideological reasons, China's relations with the SFRY were at a standstill at one point, only to move upwards after the 1970s. China's relations with Greece and Turkey, where parties of opposite ideological orientation were in power, were less developed.

¹⁰ The former republics of the former SFRY became new states, which very quickly established diplomatic relations with China. Political changes have taken place in Bulgaria and Romania. In all these countries, multi-party systems and a liberal model of society have been introduced. This was not an obstacle to cooperation with China. All Balkan countries where political changes have taken place have had intensive cooperation with China at all levels. The exception is China's cooperation with BiH, which has been very modest. Between 1999 and 2001, China's relations with Macedonia were severed due to Macedonia's cooperation with Taiwan. China's relations with the FR Yugoslavia also stalled for a short time after 2000 due to the behavior of the then Yugoslav government, which ignored the financial obligations of the FR Yugoslavia towards China. By the way, the People's Republic of China was the first country that, immediately after its proclamation, in April 1992, internationally recognized the Federal Republic of Yugoslavia and its continuity with the SFRY.

¹¹ Within the 16+1 Cooperation Process, the Secretariat for Cooperation was established in September 2012. In addition, the Development Fund (with a credit capital of 10 billion dollars) was established, and it was agreed that annual cooperation summits would be held in the member states, including the Balkan countries.

¹² Thus, the seat of the Association for the Promotion of Agricultural Cooperation is in Bulgaria, the Association for Transport and Infrastructure Cooperation is in Serbia, the Association for

implementation of projects in various fields. Many have been completed, some are in the implementation phase, and there are those that have yet to begin. A highway from the South Adriatic to the border with Serbia is under construction in Montenegro. In BiH, the thermal power plant in Stanari has been completed, and the realization of several more energy projects is planned. In Serbia, several projects in the fields of infrastructure and energy have been completed or are being implemented. One of the most important projects is certainly the construction and reconstruction of the high-speed railway between Budapest (Hungary) and Belgrade (Serbia), which is underway, and which should be extended to Thessaloniki and thus connect several countries in the Balkans. The Pelješac Bridge was built in Croatia, connecting the southernmost part of Dalmatia with Croatia. In Romania, Huawei opened a European Design Center. The Chinese company Cosco became the owner of the port of Piraeus (Greece). A factory for Chinese vehicles was opened in Bulgaria. Albania gave concessions for the Tirana Airport until 2027 to a Chinese company. A bus, as well as televisions and other technical items, are jointly made in Slovenia. The project for the hydroelectric power plant on the river Vardar is being realized in Macedonia.¹³ Confucius Institutes have been opened in several Balkan countries to strengthen cultural ties with China.¹⁴ In addition, scientific gatherings and conferences in the fields of education, science, culture, information, tourism, ecology, etc. are held in the member states every year. A special feature of the cooperation within the 16+1 Process is the implementation of numerous projects in the fields of infrastructure, energy, or others.

Part of the cooperation between the Balkan countries and China included the purchase of medical equipment and vaccines against COVID-19. Among the Balkan countries, Serbia, Montenegro, and North Macedonia received Chinese vaccines, which were important for protecting the health of the citizens of these three countries.

The Balkan countries' partnership with China is extensive and crucial to them. Through the 16+1 Process, the Balkan countries have been given the opportunity to implement infrastructure, energy, and other projects that improve their economies and the living standards of their citizens. At the same time, interstate relations with China have significantly improved. An important segment of the Balkan states' relations with China is that it supports the orientation of the Balkan states towards EU membership and does not interfere in the internal affairs of the Balkan countries. The exception to that is China's

Cooperation in Forestry in Slovenia, the Center for Dialogue and Cooperation in Energy Projects in Romania, the Association for Small and Medium Enterprises in Croatia, the Coordination Center for Cultural Cooperation in Macedonia, the Veterinary Scientific Center for Cooperation in BiH, and the Association for Environmental Protection in Montenegro. The Community Institute of Higher Education "moves" to another member state every year (Ping and Zuokui, 2017, pp. 4-5).

¹³ The realization of these projects was possible due to the fact that China invested significant amounts of money in the Balkan countries in the period from 2009 to 2016. In Romania, \$39.1 billion was invested, in Bulgaria \$16.6 billion, in Serbia \$8.2 billion, in Slovenia \$2.6 billion, in Croatia \$1.1 billion, in BiH \$860 billion, in Albania \$727 billion, in Montenegro \$443 billion, and in Macedonia \$210 billion (Ping and Zuokui, 2017, p. 29).

¹⁴ Confucius Institutes were established in Serbia (Belgrade and Novi Sad), Macedonia (Skopje), Bosnia and Herzegovina (Sarajevo and Banja Luka), Montenegro (Podgorica), Slovenia (Ljubljana), and Croatia (Zagreb).

recent reaction regarding the position of the High Representative in BiH.¹⁵ The People's Republic of China also benefits from cooperation. For China, this cooperation is part of the relationship with the European Union, but also part of the cooperation in the implementation of the "Belt and Road" Initiative¹⁶ in Europe and the Balkans.

At the same time as cooperation with China was strengthening (both within the Cooperation Process and at the level of the entire European Union), a "resistance front" against that cooperation began to form. Western countries are increasingly criticizing China over democracy in Hong Kong, Taiwan, the human rights situation in Xinjiang, and other topics. The Balkan countries have also been increasingly exposed to the demands of the EU and the United States to suspend or reduce cooperation with China.¹⁷ The EU and the US

¹⁵ The PRC respects the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Serbia, does not recognize the so-called independence of Kosovo and, accordingly, supports Serbia both in the United Nations and in other international organizations in the affirmation of the territorial integrity of Serbia and the prevention of the so-called state of Kosovo from applying for membership in international organizations. In that way, China not only confirms its friendship with Serbia, but also its concrete commitment to respecting international law and relevant international documents. China's response to the appointment of a new High Representative to monitor and implement the civilian aspects of the Dayton Peace Agreement in BiH was a step forward in China's assessment of the situation in BiH. Namely, China, together with Russia, submitted to the UN Security Council a draft Resolution on the High Representative for BiH, according to which the Office of the High Representative would be closed on July 31, 2022 "given the progress made by the Bosnian side", but the Resolution was not adopted (Radio Free Europe, 2021a). China did not stop there, but sent a note to the Office of the High Representative on August 16, claiming that the appointment of K. Schmidt to the post of High Representative was not legitimate because he was not elected by the UN Security Council (Radio Free Europe, 2021b). This attitude of China is based on disagreement with the policy pursued by Western countries in BiH (the US above all), but also as a reaction to the statement of a number of Western countries, which joined BiH on June 22 (without the consent of the BiH Presidency member from the Republic of Srpska) on the violation of the human rights of members of the Uighur minority in China (Kešmer, 2021). From the Balkans, in addition to BiH, the statement against China was signed by Albania, Bulgaria, Croatia, Romania, and Slovenia (Kešmer, 2021).

¹⁶ In each of the documents adopted at the annual meetings of the 16+1 Cooperation Process, the provision that cooperation of all members with China must be in accordance with "laws, regulations, standards ... and EU policy for members and candidate countries" was always clearly stated. The documents of the 16+1 Cooperation Process from the Fourth Summit, held in Suzhou (China) in 2015, confirm the commitment of the members to "connecting China and Europe via land, sea, and air through key transport corridors, connections, and projects". The "Belt and Road" Initiative has the same goal of connecting China and Europe. The Chinese government and the European Commission are cooperating on plans to harmonize the infrastructural development of Europe (Juncker Plan) with the directions and projects of the "Belt and Road" (Obradović, 2018, pp. 160–166).

¹⁷ The US has pressured Albania not to sell the port of Durres to Chinese companies and Romania to suspend talks with Chinese companies on building two new nuclear reactors (in addition to the two existing ones), which both countries have accepted. Croatia has rejected US "proposals" not to use telecommunications equipment from Chinese companies and to suspend the construction of the Pelješac Bridge. Serbia was also asked by the US under the Washington Agreement of September 4, 2020 to suspend the use of 5G equipment, but Serbia rejected this request (Obradović, 2020a, pp. 176–199).

have abstracted the economic side of China's collaboration with the Balkan countries and see China's position in the Balkans as a geopolitical impediment that they wish to remove. For their part, the Balkan countries are in a position to independently appraise the value of cooperation with China for their internal development, as well as potential challenges with that cooperation in regard to their European Union orientation. For China, cooperation with the Balkan countries is not only bilateral in nature, but also an integral part of the "Belt and Road". Using its economic soft power resources, China has encouraged the economic development of the Balkan countries, strengthened political relations, and confirmed itself as a reliable partner. Future cooperation between the Balkan countries and China will be scrutinized by the EU and the US, and will be heavily influenced by their global relations.

Relations between Serbia and China

Relations between the People's Republic of China and the Republic of Serbia have been at their highest level since the establishment of diplomatic relations between the two countries. Over the last decade, bilaterally, within the "16+1 Cooperation Process" or the "Belt and Road" Initiative, the two countries have built relationships of interconnectedness, respect, mutual benefit, support, and assistance. Excellent interstate relations and economic cooperation have "spilled over" into all other fields, like science, culture, education, health, tourism, and sports. China's cooperation with Serbia best shows how strong and influential China's economic power is, and how many positive effects its use can produce, from resolving an economic issue to increasing people's quality of life and improving interstate relations.

Relations between China and Serbia have their own historical and positive dimension. (Obradović, 2016). This was also seen during the 1990s, when China supported the Federal Republic of Yugoslavia on all issues relevant to its international position. China was against the bombing of Yugoslavia in 1999, and it was itself the subject of aggression when the Chinese embassy was hit. Three Chinese citizens were killed and more than twenty were injured.

A new stage in interstate cooperation between China and Serbia began in 2009 when the Strategic Partnership Agreement was signed. In addition to bilateral cooperation, Serbia has been actively participating in all activities of this regional project since the beginning of the China Cooperation Process with Central and Eastern European countries in 2012.

In order to prevent and reduce China's influence in the Balkans (more precisely among the candidate countries), the EU announced an investment plan for the Western Balkans in October 2020 (during the COVID-19 pandemic), which envisages an investment of EUR 9 billion for projects in the fields of transport, energy, the environment, small and medium enterprises, and digitalisation, as well as a special program for young people. In addition, the EU wants to invest another EUR 20 billion as part of a new EU strategy towards the region and Serbia. The fact that the investment plan for the Western Balkans aims to suppress China's presence and influence is confirmed by statements by Ursula Gertrud von der Leyen that the "Western Balkans is a part of Europe" and not a station "on the Silk Road". On the intention to suppress China's presence in Serbia, the EU Enlargement Commissioner said that "the EU has a better offer" (than China – remark by Ž.O.) (Obradović, 2020b, pp. 9–42).

In 2014, Serbia (Belgrade) hosted the Third summit of the 16+1 Cooperation Process. Serbia has emerged as the most active participant in the Process, with the most completed and ongoing initiatives. With the beginning of the implementation of the “Belt and Road” Initiative, of which the 16+1 Cooperation Process is an integral part, Serbia is becoming an important and reliable partner of China in this part of Europe. In the meantime, interstate relations are moving to an even higher level. The strategic partnership was first expanded in 2013, and then reached a new level – the “comprehensive strategic partnership” in 2016. A characteristic of the relations between Serbia and China is the large number of meetings of the highest state representatives, which contributes to strengthening the cooperation between the two countries.

Cooperation between Serbia and China is taking place in all areas, from the economy, culture, education, etc., and its content is very broad. Serbia was the first country in Europe in which a Chinese company built a bridge (on the Danube). Serbia was also the first country in Europe to abolish visas for citizens of the People's Republic of China. Serbia is one of the few European countries to offer Chinese as a subject in primary and secondary schools (Obradović, 2020, p. 243). Two Confucius Institutes have been opened in Serbia, in Belgrade and Novi Sad. The two countries have opened the following cultural centers: the Cultural Center of China in Belgrade and the Cultural Center of Serbia in Beijing. China was the guest of honor at the 59th International Book Fair held in 2014 in Belgrade. A large number of books by authors from China and vice versa are printed in Serbia. Cooperation also exists in the fields of science, education, information, and sports.

In order to speed up the implementation of signed and new projects as part of the cooperation of the 16+1 Process, the Center for Cooperation in the Field of Transport and Infrastructure was established in Belgrade. Traffic and infrastructure are the best and most visible indicators of the projects realized by Chinese companies and their importance for the development of Serbia. Aside from the Danube bridge, Chinese companies are working on or have completed a number of infrastructure projects in Serbia, including the reconstruction and construction of the Belgrade-Budapest high-speed railway in the section leading up to the Serbian-Hungarian border; several sections of the Belgrade-South Adriatic highway; the section from Požega to the Montenegrin border; the construction of a bypass around Belgrade; and various sections on various traffic routes. In the field of energy, the revitalization of Unit 2 of the Kostolac Thermal Power Plant and the new Unit 3 were completed, the Drmno surface mine was revitalized, the construction of a power plant for the production of electricity from waste was agreed upon, the renewable energy project was started, etc. In addition, agreements were concluded on the construction of a heat transmission line between Obrenovac and New Belgrade, and for the treatment and disposal of wastewater from the central parts of Belgrade, etc. (Obradović, 2018, pp. 157–175).

A special segment of relations between China and Serbia is cooperation in the field of the economy. An important issue for Serbia was the fate of two large companies, the Smederevo Ironworks and the Bor Mining and Smelting Basin. These were the companies that received state subsidies and employed about 10,000 employees. The Smederevo Ironworks was bought by the company “Hestil”, and RTB “Bor” by the company “Zijiu Mining”, which had a great positive impact on the budget and economy of Serbia. The purchase of these two companies and the planned investments are the best examples of

how economic power (China) becomes a means of strengthening the overall power of the state and brings benefits to both parties (see Božić Miljković, 2021).¹⁸ Another example of the soft power effects of China happened at the beginning of the outbreak and during the COVID-19 pandemic. Serbia received medical equipment and medicines from China needed to treat people infected with the virus. In addition, medical teams from China who had experience in the fight against COVID-19 came to Serbia and passed on their observations to their colleagues from Serbia. When China made the vaccine against COVID-19, Serbia was among the first countries to ask for and receive the necessary vaccines from China. By December 2021, Serbia had received about 6 million doses of vaccines from China, greatly enabling the protection of the health of its population. In addition, Serbia, together with the United Arab Emirates, is building a vaccine factory for the Chinese company Sinofarm, of course with the consent of the Chinese state.

Serbia has highly developed relations with the People's Republic of China, more than any other country in the Balkans. Serbia is the most active member of the 16+1 Cooperation Process and thus an important part of the "Belt and Road" Initiative. Despite criticism from Western countries for cooperating with China, Serbia continues to develop mutual relations. This is greatly helped by the fact that Serbia, as a candidate for EU membership, makes autonomous decisions about its foreign policy partners. Serbia's good relations with China ensure support for its sovereignty and territorial integrity, as well as for settling the Kosovo problem at the United Nations and other international institutions. For China, cooperation with Serbia is not only a confirmation of excellent interstate relations but also the best example for other countries that each country can achieve benefits from cooperation and friendly relations with the People's Republic of China.

Conclusion

J. Nye's concept must be viewed through the lens of the time period in which the value system Nye supported was developed. That was a time when the United States was the world's leading power and China was just beginning to show its soft power resources. The significant expansion of China's soft power and its influence as a desirable partner for cooperation objectively puts to test Nye's view that China can threaten the United States only in East Asia but that it is unlikely to become a serious competitor to the US globally. Confirmation or denial of the stated position can be expected in the current decade, starting primarily from the dynamics of the development of all forms of China's power, and especially its soft power.

It is indisputable, however, that China has, so far, and especially in the last decade, made a great leap in its development and significantly improved all forms of its power, especially soft power resources. In addition to "classic" soft power resources, primarily related to

¹⁸ For China, the purchase of these companies should not be seen as a purely economic arrangement but also part of the investment within the "Belt and Road" Initiative. If we add investments in the automotive industry (Zrenjanin, Loznica, and Aleksinac), the electrical industry (Valjevo), and the wood and furniture industries (Ruma) to the investments in the Smederevo Ironworks and RTB "Bor", in which several thousand employees work, then the positive effects of cooperation between Serbia and China and the importance of China's soft power resources can be understood.

culture, China has developed the soft power aspect of the economy in international relations more than any other country before. By implementing development projects like “Belt and Road” at the global level or the 16+1 Cooperation Process at the regional level, China has shown how the economy can be in the function of development, connecting countries and improving people’s quality of life, but also an important resource for strengthening the overall power of a state (China) internationally. The number of 138 countries and 30 international organizations that have signed agreements on cooperation with China in the implementation of the “Belt and Road” undoubtedly confirms this, as do the results achieved in cooperation with the Balkan countries within the 16+1 Cooperation Process.

China’s presence in the Balkans and its cooperation with the countries of this region have a predominantly economic dimension without pronounced geopolitical aspects. The People’s Republic of China offered cooperation to the Balkan countries not only through the implementation of specific projects that benefited both the participating countries and the region as a whole, but also by connecting two or more countries in the region (through the implementation of road and (or) railway projects), which strengthens the Balkan countries’ perceptions of mutual relations and great power behavior.

In the Balkans and Europe, Serbia is a unique example of successful cooperation with China in all areas. Numerous projects in the fields of infrastructure, transport, energy, etc., have been implemented or are being implemented, which strengthen the economic and social development of Serbia. In addition, cooperation in education, science, culture, information, etc., strengthens ties between the two countries. China supports the sovereignty and territorial integrity of Serbia and supports Serbia regarding the “Kosovo issue”. Among the Balkan countries, Serbia is China’s most important partner, with the largest number of signed, started or implemented projects. Serbia received vaccines, medical equipment, and medicines from China, which was a key moment in the fight to stop the spread of COVID-19 and protect the health of the citizens of Serbia. China, for its part, using soft power resources, primarily the economy, bought two large Serbian companies threatened with bankruptcy, founded several new companies in Serbia and thus helped the country’s economic development. Such a character of bilateral relations is met with a negative reaction from the European Union and the United States, which are trying to reduce or terminate Serbia’s cooperation with China through various measures, but without success. Serbia and China do not allow that. On the contrary, cooperation between the two countries is growing, and interstate relations are getting stronger.

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Arežina, S. (2018). *Kina u Evropi*. Beograd: Službeni glasnik. [In Serbian]
- Arežina, S. (2021). PR China as a “Responsible Great Power”: The Chinese model of foreign investment and assistance, *Napredak*, 2(2): 95–110. DOI: [10.5937/napredak2-32397](https://doi.org/10.5937/napredak2-32397)
- Božić Miljković, I. M. (2021). Geoeconomic aspects of the cooperation between the Republic of Serbia and the People’s Republic of China: Situation and perspectives. *Sociološki pregled* 55 (2), 314–355. DOI: [10.5937/socpreg55-31925](https://doi.org/10.5937/socpreg55-31925)

- Fortune. (2020). „Global 500 2020”. *Fortune Magazine*. Dostupno na: <https://fortune.com/global500/2020/search/>. Pristupljeno 09.12.2021.
- Jinping, X. (2017). „Secure a Decisive Victory in Building a Moderately Prosperous Society in All Respects and Strive for the Great Success of Socialism with Chinese Characteristics for a New Era”. Speech delivered at the 19th National Congress of the Communist Party of China, Beijing.
- Jinping, X. (2017). *Jointly Shoulder Responsibility of Our Times, Promote Global Growth*. Keynote Speech by the President of the People’s Republic of China At the Opening Session Of the World Economic Forum Annual Meeting 2017. Davos, 17 January. Available at http://www.xinhuanet.com/english/2017-01/18/c_135991184.htm
- Jinping, X. (2021). *Speech at the ceremony marking the centenary of the Communist Party of China*. Beograd: Ambasada Narodne Republike Kine u Srbiji.
- Kešmer, M. (2021). Dodik disputes BiH’s signature on the UN statement on China’s attitude towards the Uighurs. *Radio Slobodna Evropa*. Dostupno na: <https://www.slobodnaevropa.org/a/bih-kina-ujguri-dodik-turkovic-un/31370112.html>. [In Serbian]
- Nye, J. S. Jr. (2004). *The Paradox of American Power*. Beograd: BMG. [In Serbian]
- Nye, J. S. Jr. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. New York: Public Affairs
- Nye, J. S. Jr. (2012). *The future of power*. Beograd: Arhipelag. [In Serbian]
- Neimarević, V. (2013). The soft power of China. In D. R. Simić, D. Živojinović, N. Kosović (eds) *The soft power of states* (236–251). Beograd: Udruženje za studije SAD u Srbiji, Centar za društvena istraživanja. [In Serbian]
- Obradović, Ž. (2016). Strategic Partnership Between “Small” Serbia And “Big” China, *Srpska politička misao*, 53(3), 121–137. <https://doi.org/10.22182/spm.5332016.7>. [In Serbian]
- Obradović, Ž. (2018). Belt and Road“ in the Balkans and Serbia (the challenges of cooperation). In V. Cvetković (ed). *New Silk Road – European Perspective (Security challenges/risks within the 16 + 1 Initiative)* (157–176). Beograd: Fakultet bezbednosti. [In Serbian]
- Obradović, Ž. (2020a). Geopolitical interests of great powers in the Balkans during the last decade and the Kosovo question. In Z. Jeftić, N. Stekić (eds.). *The Challenges of the contemporary world: strategic action of states or the result of global and local causes and processes?* (176–199). Beograd: Fakultet bezbednosti, Institut za međunarodnu politiku i privredu i Institut za strategijska istraživanja. [In Serbian]
- Obradović, Ž. (2020b). COVID-19 Pandemic: Consequences in the International Community. In Z. Jeftić i M. Kopanja (eds.). *Infectious Diseases as a global security challenge – Covid-19 Pandemic: reality and consequences* (9–41). Beograd: Fakultet bezbednosti i Institut za međunarodnu politiku i privredu. [In Serbian]
- Ping H., Zuokui L., et al. (2017). *The Cooperation between China and Central & Eastern European Countries (16+1) 2012–2017*. Beijing: China-CEEC Think Tanks Network.
- Radio Slobodna Evropa. (2021a). The United States and Great Britain oppose the Sino-Russian proposal to abolish the High Representative in BiH. *Radio Slobodna Evropa*. Available at: <https://www.slobodnaevropa.org/a/sad-i-britanija-protiv-kinesko-ruskog-prijedloga-o-ohr/31360280.html>. [In Serbian]

- Radio Slobodna Evropa. (2021b). Embassy of China in BiH: Appointment of the High Representative is not legitimate. *Radio Slobodna Evropa*. Available at: <https://www.slobodnaevropa.org/a/schmidt-kina-ohr-bih/31414439.html>. [In Serbian]
- Simić, D. R. i Živojinović, D. (2013). The power of soft power. In D. R. Simić, D. Živojinović, N. Kosović (eds.). *The soft power of states* (12–17). Beograd: Udruženje za studije SAD u Srbiji, Centar za društvena istraživanja. [In Serbian]
- Yiwei, W. (2018). *China connects the world*. Beograd: Centar za međunarodnu saradnju i održivi razvoj – CIRSD. [In Serbian]
- Yongliang, L. (2021). Bri cooperation system: General framework and development path, *Napredak*, 2(2): 49-56. DOI: [10.5937/napredak2-32686](https://doi.org/10.5937/napredak2-32686)
- Zhang, W. (2007). Tapping soft power: Managing China's Peaceful Rise and the Implications for the World. In: S. Guo and S. Hua (eds). *New Dimensions of Chinese Foreign Policy* (109–131). New York: Rowman & Littlefield